
Det offentliga samtalet

Många beklagar att den ekonomisk-politiska debatten ligger på en låg intellektuell nivå. Ofta skyller man på massmedia. Där står det nyhetsmässiga i centrum, inte den eftertänksamma och penetrerande analysen.

Lindbeck-kommissionen (SOU 1993:16) förde fram som sitt förslag nr 113 att journalisternas utbildning i ekonomi borde förbättras. Vi tror att detta är en nödvändig men inte tillräcklig förutsättning för att få tillstånd en bättre debatt. Många personer med en till synes gedigen utbildning håller sig på en närmast slagordsbetonad nivå i debatten. De talar till varandra, men de samtalar inte.

Massmedias nyhetsvärdering och enskilda debattörers agerande styrs naturligtvis delvis av den uppfattning de har av publiken. Debatten läggs på den nivå som man uppfattar ska passa den genomsnittlige läsaren/åhöraren/tittaren bäst. I likhet med de flesta diskussioner som rör komplicerade frågeställningar, t ex inom medicin, naturvetenskap, teknologi och humaniora, måste den ekonomisk-politiska debatten lita till förenklingar om den skall kunna nå ut till en större allmänhet.

Vi menar emellertid att publiken knappast har förtjänat den låga nivå som debatten alltför ofta håller sig på. Anledningen skall snarast sökas i debattens inre dynamik. Vi kan få en viss förståelse för den offentliga debattens mekanismer om vi studerar det spel som forskarna kallar "Fångarnas dilemma". Antag att vi har två

debattörer, A och B, vilka bägge har en god ekonomisk utbildning. Varje debattör kan välja att tala antingen lågmält och sakligt eller högljutt och osakligt. Det bästa för samhället vore naturligtvis att bägge talade lågmält och sakligt.

Alltför ofta är det så att om debattör A argumenterar lågmält och sakligt, medan debattör B argumenterar högljutt och osakligt, så vinner B debatten och vice versa. Detta beror inte på att publiken faller för osakliga argument *i sig*. Men läsarna, åhörarna eller tittarna är oftast själva inte experter och kan därför inte alla gånger bedöma sakinnehållet i inläggen. De tenderar därför ofta att ta mest intryck av enkla, slagkraftiga argument, inte av komplicerade och nyanserade resonemang. Den som på ett självsäkert sätt kan formulera ett enkelt och slagkraftigt budskap har därför större chans att åtminstone på kort sikt vinna debatten än den som i all ödmjukhet försöker analysera problemet i hela dess komplexitet. På lång sikt får vi hoppas att sanningen segrar – men å andra sidan är vi alla döda på lång sikt.

Den spelteoretiskt bevandrade läsaren kan formulera den ovan beskrivna debattsituationen i en lämplig s k spelmatris och finna att den bästa strategin för såväl debattör A som debattör B är att uppträda högljutt och osakligt – en situation som de bägge egentligen vill undvika. Och det är viktigt att inse, att detta inte har någonting att göra med deras eventuella

utbildning i nationalekonomi. Det beteende som är rationellt för individen leder i detta fall till ett tillstånd som inte är önskvärt för samhället.

Även om spelet "Fångarnas dilemma" kanske ger en realistisk beskrivning av *vissa* situationer, och kan ge en delförklaring till varför debatten ibland ter sig så förgrovd – även mellan parter som borde veta bättre – ger spelet, och dess dystra jämvikt, dock inte en realistisk beskrivning av *alla* situationer. I all anspråkslöshet tycker vi nog, att tidskriften *Ekonomisk Debatt* är en illustration till detta faktum.

MATS PERSSON
CLAES-HENRIC SIVEN